ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Ondřeje Mrákoty, soudkyně Michaely Bejčkové a soudce Zdeňka Kühna v právní věci žalobce: **P. K.**, zast. Mgr. Vlastimilem Škodou, advokátem se sídlem Řetězová 2, Děčín, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení** se sídlem Křížová 25, Praha 5, proti rozhodnutí žalované ze dne 1. 8. 2016, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 4. 12. 2017, čj. 75 Ad 25/2016-29,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá**.

II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

[1] Žalobce požádal dne 13. 7. 2015 ministryni práce a sociálních věcí o odstranění tvrdosti zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění. Tvrdost zákona se podle žalobce projevila tím, že mu byl od 1. 1. 2012 přiznán starobní důchod, do jehož výpočtu nebyla promítnuta doba péče o žalobcova tchána od 1. 4. 2006 do 30. 9. 2006 jako doba vyloučená. Rovněž mu do vyměřovacího základu nebyla zahrnuta částka vyplývající z dobrovolného důchodového pojištění, které v tomto období platil. Platbou chtěl předejít tomu, aby se mu vyloučené doby, které u něj celkově přesahovaly 1825 dní, omezily na jednu polovinu (§ 16 odst. 5 zákona o důchodovém pojištění ve znění v roce 2006), což by se negativně projevilo ve výši jeho starobního důchodu. Zákonem č. 152/2007 Sb. však bylo omezení vyloučených dob zrušeno. Žalobci tak podle jeho slov zpětně odpadl důvod, kvůli

kterému dobrovolné pojistné platil. Doba dobrovolného pojištění se v žalobcově případě kryla s dobou péče o osobu blízkou, která se ale v takovém případě nepovažuje za dobu vyloučenou. Česká správa sociálního zabezpečení proto vyměřila žalobci důchod nižší, než kdyby dobrovolné pojistné neplatil.

[2] Žalobce využil různé opravné prostředky, kterými se snažil domoci toho, aby se doba jeho péče o osobu blízkou považovala za dobu vyloučenou a aby mu bylo vráceno pojistné. Jak však již krajský soud i NSS konstatovaly v dřívějších rozhodnutích v žalobcově věci, pro žádný z těchto postupů neexistoval zákonný podklad. Ministryně práce a sociálních věcí nakonec dne 24. 3. 2016 částečně vyhověla žalobcově žádosti o odstranění tvrdosti zákona. Shledala tvrdost v tom, že v důsledku § 16 odst. 8 zákona o důchodovém pojištění nebyla doba péče o osobu blízkou žalobci hodnocena jako doba vyloučená. Proto rozhodla, že s účinností od 1. 12. 2015 se pro účely výpočtu procentní výměry starobního důchodu započte žalobci období od 1. 4. 2006 do 30. 9. 2006 jako doba vyloučená. Na zhodnocení vyměřovacího základu, který žalobce získal za totéž období dobrovolnou účastí na důchodovém pojištění, však ministryně odstranění tvrdosti nevztáhla.

[3] Žalovaná promítla rozhodnutí ministryně do svého rozhodnutí ze dne 4. 5. 2016 a s účinností od 1. 12. 2015 přiznala žalobci vyšší starobní důchod. Žalobce podal proti tomuto rozhodnutí námitky, protože nadále nesouhlasil s tím, že nebyl zhodnocen vyměřovací základ z dobrovolného pojištění a že mu byl důchod zvýšen až od 1. 12. 2015. Tyto námitky žalovaná zamítla rozhodnutím ze dne 1. 8. 2016. Proti tomuto rozhodnutí podal žalobce žalobu, kterou krajský soud zamítl rozsudkem ze dne 4. 12. 2017. Souhlasil s tím, že žalovaná ve svém rozhodnutí o zvýšení důchodu postupovala v souladu s rozhodnutím ministryně o odstranění tvrdosti; toto rozhodnutí přitom soud nemůže přezkoumávat (§ 106 odst. 2 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení).

II. Kasační stížnost žalobce a vyjádření žalované

[4] Žalobce (stěžovatel) podal proti rozsudku krajského soudu kasační stížnost. Stěžovatel nesouhlasí s tím, že mu nebyl hodnocen vyměřovací základ za dobu účasti na dobrovolném důchodovém pojištění. Rozhodování krajského soudu je podle něj nekonzistentní, jelikož ve svém dřívějším rozsudku krajský soud s touto částkou ve vyměřovacích základech počítal. Stěžovatel označil rozsudek krajského soudu za nepřesvědčivý. Soud mu totiž navrhl, aby požádal o odstranění tvrdosti spočívající ve vrácení dobrovolně zaplaceného pojistného, přestože stěžovatel tento krok již učinil a nebylo mu vyhověno. Dále stěžovatel namítá, že se krajský soud nevypořádal s žalobní námitkou, podle níž neměla být tvrdost zákona odstraněna s účinností až od 1. 12. 2015.

[5] Žalovaná ke kasační stížnosti uvedla, že její přezkum v rámci řízení o námitkách je omezen pouze na to, zda bylo rozhodnutí ministryně správně provedeno. Jelikož žalovaná shledala soulad mezi rozhodnutím o zvýšení starobního důchodu a rozhodnutím ministryně, kterým byla částečně odstraněna tvrdost zákona o důchodovém pojištění, považuje svůj postup za zákonný.

pokračování

III. Právní hodnocení Nejvyššího správního soudu

[6] Kasační stížnost není důvodná.

[7] Předmětem právního posouzení NSS je otázka, zda může být rozhodnutí ministryně o odstranění tvrdosti zákona předmětem soudního přezkumu a zda žalovaná pochybila, když nevyhověla stěžovatelově námitce, podle níž měl být hodnocen také jeho vyměřovací základ vyplývající z dobrovolné účasti na důchodovém pojištění.

[8] Podle § 4 odst. 3 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení *může ministr práce a sociálních věcí odstraňovat tvrdosti, které by se vyskytly při provádění sociálního zabezpečení.* Ministr může podle § 106 odst. 1 téhož zákona *odstranit tvrdost předpisů o sociálním zabezpečení na základě písemné a odůvodněné žádosti občana, v jehož prospěch má být tvrdost odstraněna.* Podle druhého odstavce tohoto ustanovení *jsou rozhodnutí o odstranění tvrdosti předpisů o sociálním zabezpečení vyloučena ze soudního přezkumu.* Z § 56 odst. 1 písm. d) zákona o důchodovém pojištění pak plyne, že *se důchod zvýší, pokud se zjistí, že se změnily skutečnosti rozhodné pro výši důchodu nebo pro nárok na jeho výplatu.*

[9] Ministryně posoudila stěžovatelovu žádost o odstranění tvrdosti zákona o důchodovém pojištění a shledala tvrdost zákona v tom, že mu nebyla hodnocena doba péče o osobu blízkou jako doba vyloučená. Svým rozhodnutím tuto tvrdost odstranila a žalovaná jej promítla do rozhodnutí, kterým přiznala stěžovateli vyšší důchod. V souladu se zákonem totiž posoudila závěry rozhodnutí o odstranění tvrdosti jako *změnu skutečností rozhodných pro výši důchodu*. Jelikož je rozhodnutí o odstranění tvrdosti zákonem výslovně vyloučeno ze soudního přezkumu, lze přezkoumávat pouze to, jestli žalovaná prostřednictvím svého rozhodování provedla odstranění tvrdosti v souladu s rozhodnutím ministryně.

[10] NSS konstatuje, že krajský soud přezkoumal rozhodnutí žalované v rámci zákonných mezí a své rozhodnutí odůvodnil. Jedinou stěžovatelovou námitkou týkající se pravidel procesu před žalovanou je, že žalovaná neseznámila ministryni práce a sociálních věcí s námitkami vůči způsobu, jakým provedla odstranění tvrdosti. Krajský soud se s touto námitkou však srozumitelně vypořádal poukazem na to, že zákon neukládá povinnost seznámit ministryni s námitkami směřujícími proti rozhodnutí žalované. Zákon totiž nepřipouští žádné námitky ani proti samotnému rozhodnutí o odstranění tvrdosti. Tím spíše není namístě konfrontovat ministryni s námitkami, které směřují proti jinému (navazujícímu) rozhodnutí. Nutno dodat, že stěžovatel v žalobě ani v kasační stížnosti nenamítá, že žalovaná nesprávně zakomponovala do svého rozhodnutí závěry o odstranění tvrdosti. Stěžovatel krajskému soudu vytýká, že se věcně nezabýval způsobem, jakým byla tvrdost odstraněna, ani tím, zda sama ministryně při svém rozhodování nepochybila. Jak ale krajský soud uvedl, otázku věcné správnosti rozhodnutí o odstranění tvrdosti mu nepřísluší posuzovat.

[11] Tuto výluku ze soudního přezkumu potvrdil NSS již dříve v rozsudku ze dne 20. 11. 2008, čj. 6 Ads 35/2008-37. Z tohoto rozsudku vyplývá, že odstranění

tvrdosti představuje nenárokový institut, který spočívá v subjektivním posouzení nepřiměřených dopadů předpisů o sociálním zabezpečení na konkrétní situaci účastníka. Stěžovatel jistě může vnímat to, že rozhodnutí o odstranění tvrdosti nelze podrobit přezkumu, jako nedostatečnou ochranu před omyly státních úředníků, a tyto jeho pocity jsou lidsky pochopitelné. Před takovými omyly však stěžovatele chrání jiná ustanovení zákona, která upravují podmínky vzniku nároku na dávku důchodového pojištění. Tato ustanovení spadají do množiny právních norem vymezujících podle čl. 41 odst. 1 Listiny základních práv a svobod rozsah základních sociálních práv zahrnutých v čl. 30 odst. 1 Listiny. Jejich prostřednictvím a díky možnosti přezkumu rozhodnutí, která byla vydána na základě těchto ustanovení, je zaručena ochrana stěžovatelovým základním sociálním právům. Institut odstranění tvrdosti při uplatňování sociálního zabezpečení však *nepředstavuje právo chráněné čl. 30 odst. 1 Listiny, a proto není ani pod zárukou práva na soudní ochranu ve smyslu čl. 36 odst. 2 Listiny (*srov. citovaný rozsudek). Tato stěžovatelova námitka tedy není důvodná.

[12] Stěžovatel také krajskému soudu vytkl poznámku, podle níž by se mohl cestou žádosti o odstranění tvrdosti pokusit o to, aby mu bylo vráceno pojistné, které dobrovolně zaplatil v roce 2006. V kasační stížnosti zdůraznil, že už takovou žádost v roce 2012 marně podal, a připojil i reakci Ministerstva práce a sociálních věcí na ni. NSS však připomíná, že krajskému soudu nebyla tato skutečnost známa, protože žádost ani odpověď ministerstva na ni nejsou součástí správního spisu. Především ale – ať už byla tato poznámka krajského soudu vhodná, nebo ne - to nic nemění na zákonnosti jeho rozsudku a na správnosti úvahy, podle níž soudu nepřísluší přezkoumávat „správnost“ rozhodnutí o odstranění tvrdosti (zde konkrétně to, zda ministryně vyšla stěžovateli vstříc zcela, nebo jen částečně).

[13] Další námitky týkající se dřívějších rozhodnutí soudů (věc 75 Ad 24/2013 krajského soudu a věc 10 Ads 250/2014 Nejvyššího správního soudu) nejsou opodstatněné, protože nesouvisí s předmětem tohoto kasačního řízení. Otázka, kterou krajský soud řešil ještě před rozhodnutím o odstranění tvrdosti, totiž zda byla do vyměřovacího základu právem zahrnuta částka vzešlá z dobrovolného důchodového pojištění, nemá žádný význam pro posuzování toho, zda žalovaná nově přiznala stěžovateli důchod v souladu s rozhodnutím o odstranění tvrdosti. V dřívějších řízeních totiž soudy zjistily, že žalovaná nehodnotila spornou dobu šesti měsíců péče o tchána v roce 2006 jako dobu vyloučenou, ale naopak přihlédla k tomu, že si stěžovatel v této době dobrovolně platil pojistné, a takto zaplacené částky zahrnula do vyměřovacího základu. Tento postup byl postupem zákonným, a proto byla stěžovatelova tehdejší žaloba i kasační stížnost zamítnuta. Zároveň šlo o postup vůči stěžovateli příliš tvrdý (protože v důsledku dobrovolné platby pojistného mu byl vyměřen důchod nižší, než kdyby se na onu dobu šesti měsíců pohlíželo jako na dobu vyloučenou). Jedinou cestou k nápravě byla žádost o odstranění tvrdosti, se kterou poté stěžovatel uspěl, i když jen částečně. Jeho situace je nyní lepší než v době před podáním žádosti, i když stále ne taková, jak by si stěžovatel sám představoval. Rozhodně ale – byť NSS chápe stěžovatelovo zklamání nad tím, že se úprava důchodového pojištění časem změnila v jeho neprospěch – nejde o situaci nezákonnou, a soudy zde už tak nemohou stěžovateli nijak vyhovět.

IV. Závěr a náklady řízení

pokračování

[14] Napadené závěry krajského soudu jsou správné, proto NSS kasační stížnost zamítl (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

[15] O náhradě nákladů řízení rozhodl NSS podle § 60 odst. 1 za použití § 120 s. ř. s. Stěžovatel nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti, neboť ve věci neměl úspěch; žalované nevznikly náklady řízení nad rámec běžné úřední činnosti.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 8. listopadu 2018

Ondřej Mrákota
předseda senátu